Recreatieschap **Drenthe**

KADERNOTA 2022

Inhoudsopgave

INLEIDING 3
Wat is Recreatieschap Drenthe en wat doen zij 3
Samenwerken aan verdere ontwikkeling recreatie en toerisme 4
TOELICHTING op de ontwikkelingen 4
VOORUITBLIK 2021 en verder 5
COVID 19-virus 5
NIEUWE WERKELIJKHEID 6
RIJKSBELEID 8
ACTIES RECREATIESCHAP DRENTHE 9
De Basis 9
BELEIDSONTWIKKELING EN ONDERSTEUNING 9
PROJECTONTWIKKELING EN BEHEER PROJECTENFONDS 9
ROUTEBUREAU 10
2022 10
Financiële kaders. 12
BIJLAGE I Baten en lasten 13
BIJLAGE II Totale bijdragen gemeenten 2022 14

INLEIDING

Het Dagelijks Bestuur van Recreatieschap Drenthe legt deze kadernota voor aan de raden van de gemeenten als basis voor de begroting 2022. In de kadernota staan de belangrijkste financiële en beleidsmatige uitgangspunten voor het navolgende jaar. Het Recreatieschap is zich er van bewust dat de gemeenten onder grote financiële druk staan. In de kadernota wordt ingegaan op inhoudelijke ontwikkelingen die spelen en die van invloed zijn op het jaar 2022 en verder. Nieuwe activiteiten van het Recreatieschap zullen zij zoveel mogelijk trachten te ontwikkelen binnen de bestaande begroting.

Op basis van deze informatie vraagt Recreatieschap Drenthe de gemeenteraden om kader stellende uitspraken te doen voor de uitwerking van de programmabegroting 2022 die komend voorjaar zal verschijnen. De ontwerpbegroting 2022 van Recreatieschap Drenthe zal aan de deelnemende gemeenten in april 2021 worden aangeboden.

Impact Covid-19

Het jaar 2020 heeft in het teken gestaan van de Covid-19 crisis. De impact op recreatie en toerisme is zowel mondiaal, landelijk als op bedrijfsniveau enorm. In positieve zin is Drenthe herontdekt als provincie waar fantastisch de vrije tijd kan worden doorgebracht. De uitdaging voor 2022 is de nieuwe gasten die Drenthe (weer) hebben leren kennen vast te houden en te verleiden om hun 1e en 2e vakantie in Drenthe door te brengen. Het Recreatieschap verwacht dat in 2021 het eerste herstel zal ontstaan en spreekt de hoop uit dat in 2022 (zie trends) alle sectoren binnen recreatie en toerisme minimaal weer het niveau van 2019 halen.

N.B.: De deelnemers aan de regeling Recreatieschap Drenthe zijn de Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. Voor de leesbaarheid wordt in deze nota gesproken over Drenthe en Drentse ontwikkelingen maar dit betreft uiteraard ook gemeente Ooststellingwerf.

Wat is Recreatieschap Drenthe en wat doen zij

Recreatieschap Drenthe is een gemeenschappelijke regeling. Gemeenten hebben een groot aantal publieke taken die verschillend van aard en omvang zijn. Sommige van deze taken worden gemeenschappelijk door een andere partij uitgevoerd. Dit is efficiënter, effectiever, er is meer expertise, men kan van elkaar leren en er is sprake van een grotere bestuurlijke kracht.

Recreatieschap Drenthe is een gedreven en ambitieus samenwerkingsverband van en voor de Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. Het Recreatieschap ondersteunt de gemeenten in de vitalisering en groei van de vrijetijdssector. Dat doet zij met haar projecten, met kennis en de inzet van het stimuleringsfonds voor recreatie en toerisme. Daarnaast speelt zij een belangrijke rol binnen de toeristische informatievoorziening en ontwikkelt en onderhoudt het Recreatieschap recreatieve routes en netwerken.

Samenwerken aan verdere ontwikkeling recreatie en toerisme

Recreatieschap Drenthe vervult haar taken zonder eigen belang. De financiële middelen die het Recreatieschap ontvangt van de Drentse gemeenten en Ooststellingwerf investeert zij in de vrijetijdssector van de betreffende gemeenten. Het Recreatieschap zorgt voor Drenthe-brede afstemming van beleid tussen de diverse gemeenten. En zij behartigt de belangen van de Drentse gemeenten en Ooststellingwerf. Hiervoor hebben de directeur en beleidsmedewerkers zitting in diverse overlegplatforms.

TOELICHTING op de ontwikkelingen

In 2019 deed Drenthe het goed op toeristisch vlak. Dit wordt onderstreept door de uitkomsten van de Monitor Toerisme Drenthe van onderzoeks- en adviesbureau Ecorys. Het bezoekvolume en de daaraan gerelateerde bestedingen en werkgelegenheid binnen de sector zijn voor de vierde maal op rij gestegen. Drenthe ontving weer meer toeristen en recreanten uit zowel binnen- als buitenland.

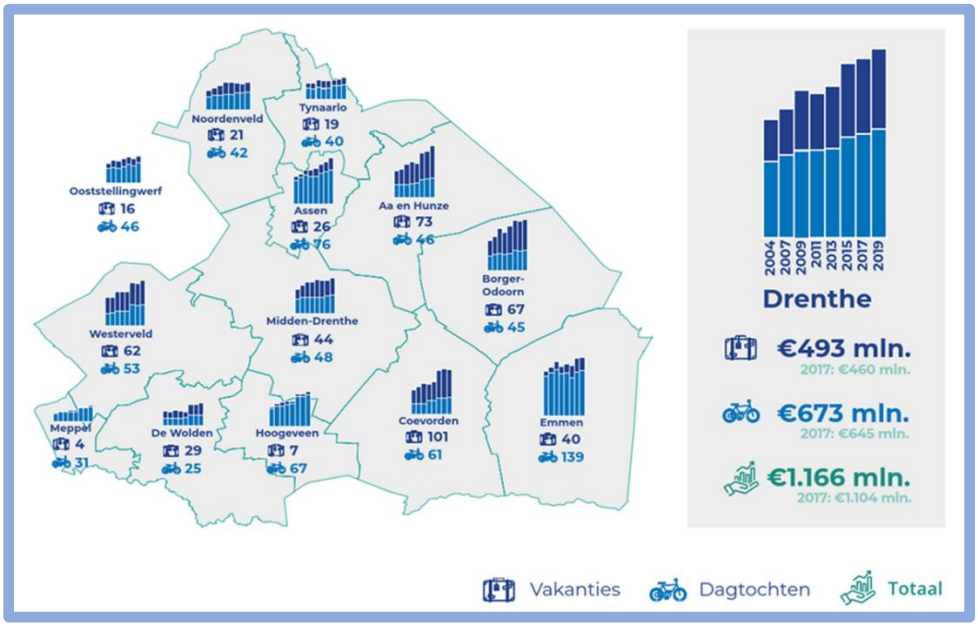

Toegenomen bestedingen

De sterke economie maakt dat toeristen en recreanten in staat zijn steeds luxere en duurdere uitjes te ondernemen. Het toeristisch bedrijfsleven in Drenthe heeft zich hierop aangepast en de bestedingen zijn sterk toegenomen. Ten opzichte van 2017 stegen de totale bestedingen met 5,6%. De sector draagt hierdoor substantieel bij aan de provinciale economie.

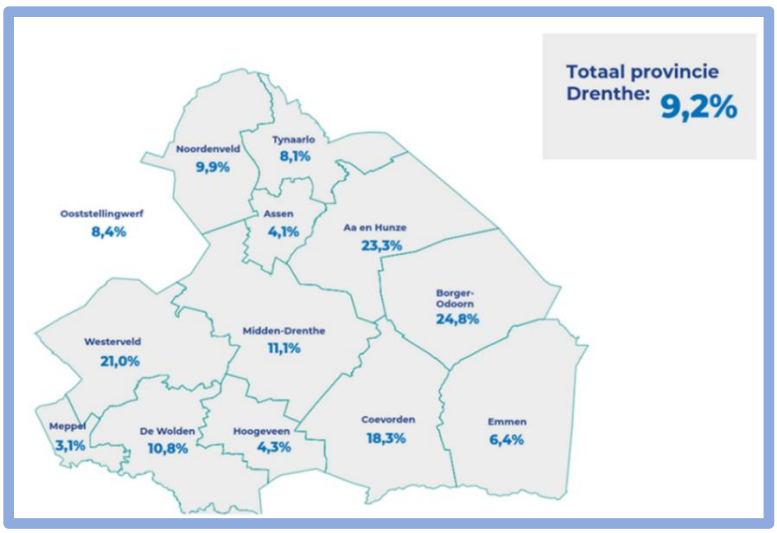

Beide afbeeldingen laten zien dat de recreatief-toeristische sector een belangrijke sector is in ons werkgebied. Belangrijk voor de bestedingen, leefbaarheid van de omgeving én een belangrijke voor de werkgelegenheid.

Helaas wordt de sector heden ten dage vanuit een nieuwe werkelijkheid bezien met strikte maatregelen en beperkte mogelijkheden tot vakantie, een uitstapje of evenement. Echter de trends en ontwikkelingen van 2019 zijn niet ineens nietszeggend. Bezoekers en bewoners zijn nog steeds dezelfde mensen met dezelfde behoeften en wensen.

VOORUITBLIK 2021 en verder

Covid 19-virus

Deze vooruitblik kan (helaas) niet anders starten dan met de uitbraak van het Covid-19 virus. Dit heeft vanaf maart 2020 grote gevolgen voor iedereen in Nederland. Voor vele ondernemers in de recreatiesector zijn de getroffen maatregelen zeer ingrijpend, omdat zij in maart 2020 de deuren hebben moeten sluiten. Dat geldt ook voor de organisatoren van evenementen. Voor de resterende periode van het jaar zijn alle evenementen geannuleerd.

Op de lange termijn blijven wij evenwel positief over de recreatiesector in Nederland en zeker in Drenthe. Een aantal trends draagt hieraan bij, mogelijk in versterkte mate als gevolg van de Covid-19 crisis. Zo zullen verre reizen minder geaccepteerd en duurder worden door beprijzing van de negatieve milieueffecten, zal men in het algemeen meer waarde hechten aan duurzaamheid en blijft de behoefte bij onze bezoekers en bewoners bestaan erop uit te trekken.

De consument heeft veel te kiezen, zodat het cruciaal is en blijft om te vernieuwen in het aanbod. Voor Drenthe en Ooststellingwerf is het uitdagend en inspirerend om beter uit de crisis te komen en aan de wensen van onze huidige en toekomstige bezoekers én onze eigen bewoners tegemoet te blijven komen. Dat draagt bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de omgeving van onze recreatiegebieden.

Nieuwe werkelijkheid

Afhankelijk van het verloop van de pandemie verwachten experts dat het herstel van het toerisme pas in de tweede helft van 2021 zal plaatsvinden. De verwachting is dat als eerste het binnenlands toerisme weer zal aantrekken, mede als gevolg van het feit dat consumenten liever dichterbij bij huis willen blijven en de voorkeur geven aan een vakantie met de auto.

Grote verschuivingen in de markt: men gaat, sinds de coronacrisis, meer weg in eigen land en zichtbaar is ook dat de vraag uit buurlanden aantrekt. Hoe snel het ingestorte intercontinentale toerisme terugkomt is vooralsnog gissen; de luchtvaartsector zelf verwacht pas in 2024 geheel hersteld te zijn. Nu verre reizen en all-inclusive vakanties voor velen geen optie zijn, kijkt iedereen naar wat er wél kan.

Landelijk gebied groeit in belang: er is een extra stroom mensen naar bos en natuur, stranden, grote wateren en agrarisch gebied, vanwege de daar aanwezige ruimte, gezonde lucht en vele ontspanningsmogelijkheden.

Een rondje wandelen is ongekend populair. Wandelen is booming business. Mensen willen wat doen en vanwege de coronamaatregelen kan er heel weinig. Daardoor hebben veel mensen kennis gemaakt met wandelen.

De camper was al populair, maar vanwege de coronacrisis is de vraag naar een huis op wielen alleen maar toegenomen. Dit omdat een camper eigen sanitair heeft en de mogelijkheid om lastminute een vakantiebestemming te kiezen. Handig, zeker in deze tijden.

Kamperen blijkt ineens niet alleen een geweldig alternatief, maar ook nog eens coronaproof. Kamperen dicht bij huis wordt steeds populairder en dat zou wel eens deels kunnen komen door de toename van het aantal glamping-mogelijkheden in Nederland. Overal duiken bijzondere kampeerplekken op, van volledig ingerichte safaritenten, yurts of tipi's tot gepimpte retro-caravans en nostalgische pipowagens. Saai is kamperen in Nederland zeker niet.

Opkomst nieuwe regio's en steden: door de enorme druk op grote steden en de bekende natuurgebieden, ontwikkelen nieuwe toeristische bestemmingen zich bijvoorbeeld in Noord- en Oost-Nederland en citybreaks naar minder toeristische steden.

'Online' in stroomversnelling: de rol van online groeit enorm. Tijdens corona als substituut, na corona als extra beleving, appetizer vóór een live bezoek of om lekker na te genieten. Online biedt ook veel mogelijkheden voor community building en het ontwikkelen van abonnementsvormen voor vaste, frequente bezoekers.

Van standaard naar 'customized': na bijna een jaar van – al dan niet intelligente – lockdowns willen mensen er weer op uit. Daarbij zoeken ze bijzonder aanbod, met veel experience ('memorabele ervaringen'), mogelijkheden voor ontmoeten en actie. Hierbij past geen standaard aanbod; men wil op maat bediend worden met veel keuzemogelijkheden.

Meer gezond, duurzaam en sociaal: natuurlijk zal een groot deel van de mensen hun oude patroon zo snel mogelijk weer (willen) oppakken. Maar de verwachting is ook dat mensen meer bewuste keuzes gaan maken met oog voor eigen gezondheid, omgeving en medemens. Dit zal ook blijvende gevolgen hebben voor aanbieders in de vrijetijdsmarkt.

Spelen belangrijk voor welbevinden: spelen ontspant, prikkelt de fantasie, versterkt de sociale verbondenheid en houdt de hersens fit. Precies wat je nodig hebt in en na de coronatijd. De verwachting is ook dat allerlei vormen van gaming en spelen in groepsverband ('Wie is de Mol' maar dan tijdens een weekendje weg of dagje uit) een opmars gaan doormaken. Dit wordt al zichtbaar in de populariteit van geocaching, bordspelen en online gaming voor groepen.

'Buiten' recreëren, wonen en werken neemt een hoge vlucht: door de drukte en stijgende prijzen in de Randstad in combinatie met het steeds meer thuis werken (ook na corona), zal een groeiende groep mensen 'in de provincie' gaan wonen. Of op zoek gaan naar een recreatiewoning op het platteland. Deze groep zal meer dan gemiddeld vanuit huis blijven werken, ook na corona.

Zakelijke markt trekt aan en verandert: door de lockdowns, het vele thuiswerken en het vergaderen via digitale platforms is deze markt fors teruggevallen. Wij verwachten dat bedrijven na corona extra behoefte hebben aan live zakelijke bijeenkomsten. Vooral om samen

plezier te hebben (incentives, bedrijfsuitjes), over de nieuwe toekomst na te denken (brainstormen, creatieve sessies) en weer echt te netwerken.

Het nieuwe ontmoeten: nog even en veel groepsactiviteiten staan al bijna een jaar 'on hold'. Wij verwachten dat vanaf halverwege 2021 een grote inhaalslag zal plaatsvinden van familiefeesten, uitstapjes van vriendengroepen etc. En daarbij zal de behoefte groot zijn dit op een bijzondere plek te doen, in authentieke of niet alledaagse accommodaties met veel beleving, ruimte en (buiten)activiteiten.

Evenementen: grote evenementen voorzien in een behoefte met veel mensen samen te komen en te genieten. Door de maatregelen rondom Covid-19 ziet voor dit type evenementen de nabije toekomst (totdat iedereen is gevaccineerd) er slecht uit. Kleine evenementen kunnen naar verwachting op termijn wel weer van start. Hoe dan ook, organisaties zullen creatieve oplossingen moeten zoeken om binnen de nieuwe kaders iets te organiseren.

Denk bijvoorbeeld aan drive-in festivals, grote evenementen opknippen in meerdere kleinere evenementen of hybride evenementen. De beleving van live gecombineerd met het grote bereik van online. Evenementen zijn van grote waarde zowel economisch als wat betreft de culturele beleving van bewoners en gasten van Drenthe. Voor ondernemers in zowel dag- als verblijfsrecreatie geeft de evenementensector mooie koppelkansen.

Daarnaast staat de sector voor uitdagingen op het gebied van duurzaamheid (energieverbruik, circulariteit), veiligheid, toegankelijkheid (gelijkwaardig toegankelijk), innovatie (intelligente beursapps, augmented en virtual reality), blurring (bieden meerdaags verblijf tijdens evenementen) etc.

Rijksbeleid

Perspectief 2030 is geschreven door de sector, maar omarmt en verheven tot rijksbeleid. Het is de breed gedragen visie op de toekomstige ontwikkelingen van Bestemming Nederland. Toerisme moet een middel zijn om bij te dragen aan het oplossen van grotere maatschappelijke vraagstukken die invloed hebben op onze welvaart en welzijn. Zodat in 2030 elke Nederlander profijt van toerisme heeft.

Toerisme kan bijdragen aan:

1. het versterken van de Nederlandse identiteit;
2. vergroten van de leefbaarheid;
3. realiseren van onze duurzaamheidsdoelstellingen;
4. creëren van werkgelegenheid.

Bezoekers willen een aantrekkelijke ervaring en zoeken aanbod dat aansluit bij hun interesses. Bedrijven willen groeien en profiteren van het toenemend aantal bezoekers. Bewoners hebben belang bij een aantrekkelijke, vitale en veilige leefomgeving met voldoende werkgelegenheid.

Perspectief 2030 biedt een middellang termijn perspectief en een kader om toekomstige activiteiten en beleid vorm te geven. De focus is verlegd van groei naar een focus op het verleiden van toeristen zich meer te spreiden in tijd en ruimte.

In 2020 is dit landelijke perspectief vertaald naar Drents niveau. Passend bij het landelijke perspectief en de Drentse ontwikkelingen zetten wij in op waardevol recreatie en toerisme. Dit perspectief kent drie ambities met bijbehorende streefbeelden:

1. trots en respect voor onze eigen cultuur en identiteit versterken én uitdragen;
2. natuurlijke waarden optimaal benutten en Drenthe profileren als dé Oerprovincie;
3. aantrekkelijke bestemming creëren voor Drenten, young professionals en pionierende gezinnen.

Acties Recreatieschap Drenthe

In 2022 hanteert het Recreatieschap het thema: 'WERKEN VANUIT ONZE OERKRACHT'. De focus ligt op het vertalen van de nieuwe werkelijkheid en de landelijke visie naar een werkpakket met acties voor en door Drenthe en Ooststellingwerf. Uitgaande van de ervaringen voor de sector die een ieder heeft meegemaakt met de intrede van Covid-19, uitgaande van de oerkrachten binnen ons recreatief-toeristische werkveld. En uitgaande van ontwikkelingen aan de vraagkant.

De Basis

Het takenpakket van het Recreatieschap kent een 3-tal vaste pijlers:

BELEIDSONTWIKKELING EN ONDERSTEUNING

Ontwikkelen beleidsvisies en kennisuitwisseling (cursussen voor o.a. de recreatieambtenaren en Tourist info medewerkers, excursies, recreatiecongres, recreatiesociëteit, open colleges en studiereizen) ter inspiratie en ondersteuning van de deelnemers.

PROJECTONTWIKKELING EN BEHEER STIMULERINGSFONDS

Recreatieschap Drenthe voert veel projecten uit. Deze zijn veelal gemeentegrens overschrijdend. Vaak probeert het Recreatieschap de uitvoer van projecten mogelijk te maken door aan te sluiten bij subsidieprogramma's (provinciaal en Europees).

Het stimuleringsfonds wordt jaarlijks gevuld door de deelnemende gemeenten, deels vanuit de opbrengst toeristenbelasting. Doelstelling is om snel en efficiënt financiële middelen ter beschikking te kunnen stellen voor nieuwe gemeentegrensoverschrijdende ontwikkelingen in recreatie en toerisme. Via de inzet van het fonds kunnen vaak andere subsidiegelden worden gegenereerd.

ROUTEBUREAU

Recreatieschap Drenthe ontwikkelt nieuwe bewegwijzerde routes en routesystemen (wandel- en fietsknooppunten) en zorgt dat bestaande routes in stand worden gehouden (schoonmaak en herstel). Toerist én bewoner beschikken daardoor over talloze mogelijkheden om de provincie goed te verkennen.

Het betreft hier fietsroutes, fietsknooppuntensysteem, wandelroutes, wandelknooppuntensysteem, ruiterroutes, MTB-routes en onderhoud van diverse toiletgebouwen voor de recreatievaart. Het routebureau van het Recreatieschap blijft zoeken naar kansen voor ondernemers om profijt te halen uit deze basis recreatieve infrastructuur.

Naast het fysiek verzorgen van routenetwerken draagt Recreatieschap Drenthe ook zorg voor het digitaal aanbieden van routeinformatie (zie drenthe.nl) en heeft zij een adviserende rol richting andere partijen die routes ontwikkelen.

De recreant staat ook binnen het Routebureau van Recreatieschap Drenthe altijd centraal. Wat is zijn/haar behoefte en hoe kan het Recreatieschap deze het beste invullen? Op basis hiervan monitort, ontwikkelt en digitaliseert het Recreatieschap het aanbod.

2022

Daarnaast wil Recreatieschap Drenthe zich in het jaar 2022 richten op de volgende aandachtsgebieden:

- Verder ontwikkelen wandelknooppuntensysteem. Dit past ideaal bij de trend naar meer keuzevrijheid (men kan zelf zijn route bepalen) en de verdere toename van het aantal wandelende toeristen (door de toenemende overtuiging dat fysieke beweging de gezondheid ten goede komt);
- Verdere uitrol wandelplatform. Het doel van het platform is het wandeltoerisme in Drenthe op een hoger plan te brengen. Het Recreatieschap is één

van de drijvende krachten in dit platform. Samenwerking, regie en coördinatie rond wandelen is van belang voor de uitrol van een eenduidig wandelnetwerk, een verrassend en gevarieerd routeaanbod, gastvrijheid en verstrekking van aantrekkelijke, herkenbare analoge en digitale informatie;

- Inzet en beleid ontwikkelen gericht op de nieuwe fietsrecreant (e-biker). Beleid en projecten ontwikkelen om de bestaande infrastructuur om te buigen naar de gewijzigde vraag (bredere fietspaden / passend en veilig wegdek e.d.) van de gebruiker. Samen met TBO's, gemeenten en Provincie de fietsinfrastructuur écht toekomstbestendig maken en zorgen voor een goede onderhoudsstructuur;
- Ontwikkeling / interpretatie data. (Big)data wordt steeds belangrijker. M.n. het ontsluiten van data t.b.v. gemeenten (om meer sturing op het juiste recreatief-toeristisch beleid te krijgen) en ondernemers (om hun onderneming te versterken). Het Recreatieschap ziet hierin een taak voor het uitvoeren van een vertaalslag; van kwantitatieve cijfers naar kwalitatieve cijfers om gemeenten en ondernemers op basis van cijfers de juiste beslissingen te laten nemen;

- Versterken kwaliteit sector. Samen met gemeenten, ondernemers/HISWARECRON, provincie Drenthe en ondernemers werkt Recreatieschap Drenthe aan het project Vitale Vakantieparken (VVP). Een project om vakantieparken en campings in Drenthe te verbeteren, te transformeren of te laten excelleren. Het Recreatieschap draagt zowel financieel als met bestuurlijke inzet bij aan de uitvoering van VVP;
- Stimuleren en ontwikkelen initiatieven ter bevordering duurzaamheid. Zowel in het NP Drents Friese grensstreken als in het NP Drentsche Aa is het Recreatieschap projectleider voor het onderdeel "Duurzaam Toerisme";
- Stimuleren en ontwikkelen initiatieven ter bevordering toegankelijkheid;
- Samen met de sector en andere overheden werken aan de uitvoering van Perspectief Drenthe 2030;
- Gevraagd en ongevraagd (proactief) de deelnemende gemeenten ondersteunen middels diverse adviezen en onderzoeken (economische impact rapportages / onderzoek lokale lasten / adviezen t.a.v. trends en ontwikkelingen). Het doel is de ondersteuning van colleges en raden met de juiste kennis zodat de beste besluiten kunnen worden genomen binnen de gemeenten.

Financiële kaders

Het Recreatieschap Drenthe kent een klein personeelsbestand. Indien het Recreatieschap voor de uitvoer van bepaalde projecten extra menskracht nodig heeft, doet zij dit door middel van inhuur. Hierdoor ontstaat er een flexibele schil, met daar binnen een vaste formatie.

Het Recreatieschap is sinds 1 januari 2021 gehuisvest op een nieuwe locatie in Dwingeloo. Hier delen zij de huisvesting met Marketing Drenthe en het programma Vitale Vakantieparken van provincie Drenthe. Deze gecombineerde huisvesting heeft als voordeel dat de contacten nog makkelijker tot stand komen en zij elkaar nog sneller weten te vinden.

Met de verkoop van de gronden aan de Pottendijk is er ook een einde gekomen aan de pachtinkomsten van € 8.000,= per jaar. Vanaf het moment dat de windmolen op de locatie van Motodrome Emmen in werking is gesteld, ontvangt het Recreatieschap jaarlijks (gedurende 16 jaar) 50% van de vergoeding (met een minimum van € 13.500,=) die gekoppeld is aan de exploitatie van de windmolen en door Motodrome ontvangen wordt. De verwachting is dat deze vergoeding op z'n vroegst in 2024 uitgekeerd zal worden.

Voorgesteld wordt bij het samenstellen van de ontwerpbegroting 2022 uit te gaan van het kerngegeven "Prijsindex Loonvoet Sector Overheid (%) 2022-2025" uit de Marco Economische Verkenningen van het Centraal Planbureau. Op basis hiervan wordt uitgegaan van een indexering van de begroting voor 2022 van 2,1%. Het werkelijke indexcijfer kan aanleiding zijn voor een begrotingswijziging gedurende het jaar.

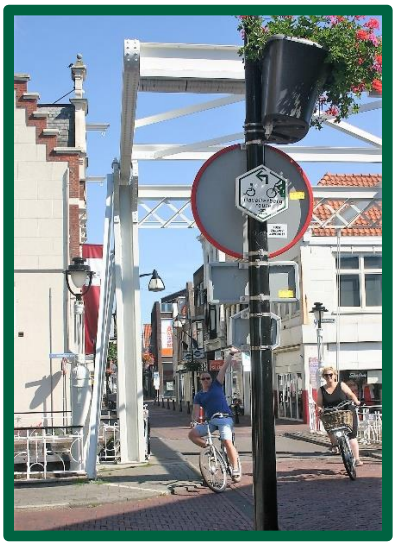

BIJLAGE I

BATEN EN LASTEN

BATEN			
Overige opbrengsten; verkochte gronden	0		
Overige opbrengsten	18.610		
Projecten *	PM		
		18.610	
Bijdragen gemeenten in exploitatie		931.954	
Bijdragen gemeenten in stimuleringsfonds **		311.582	
		1.243.536	
			1.262.146
LASTEN			
Personeel	622.236		
Huisvesting	64.600		
Onderhoud	57.500		
Overige uitgaven	11.050		
Uitgaven toeristische informatievoorziening	117.480		
Bestuur	560		
Bureau	64.490		
Afschrijvingen	5.500		
Projecten *	PM		
		943.416	
Lasten stimuleringsfonds **		311.582	
			1.254.998
Resultaat voor bestemming			7.148
Onttrekking reserves			15.852
Toevoeging reserves			-23.000
Resultaat na bestemming			0

* De projecten worden nauwlettend door de projectleider bewaakt. De snelheid waarmee voorschotten worden ontvangen c.q. de uitgaven plaatsvinden is in de begroting nog niet te ramen.

** Recreatieschap Drenthe is penvoerder van het stimuleringsfonds. Bijdragen van gemeenten worden via het Recreatieschap ingezet ter ondersteuning en stimulans van ontwikkelingen in de sector. De hoogte van de bijdrage is de grens tot waar het Recreatieschap toezeggingen kan doen. De daad-werkelijke uitgaven kunnen over de jaargrens heenlopen (langlopende projecten). In de begroting wordt echter niet de kasstroom getoond.

BIJLAGE II

TOTALE BIJDRAGEN GEMEENTEN 2022

GEMEENTE	EXPLOITATIE-KOSTEN	BIJDRAGE STIMULERINGSFONDS	BIJDRAGE 2022	BIJDRAGE 2021	STIJGING
Aa en Hunze	67.187	45.347	112.534	110.944	1.590
Assen	65.020	18.226	83.246	80.303	2.943
Borger-Odoorn	69.355	38.936	108.291	104.433	3.858
Coevorden	80.191	49.629	129.820	125.885	3.935
De Wolden	58.518	16.592	75.110	73.110	2.000
Emmen	156.048	14.644	170.692	164.476	6.216
Hoogeveen	69.355	14.103	83.458	80.836	2.622
Meppel	34.677	14.617	49.294	47.947	1.347
Midden-Drenthe	86.693	23.493	110.186	106.105	4.081
Noordenveld	62.853	15.464	78.317	76.033	2.284
Ooststellingwerf	65.020	15.875	80.895	78.427	2.468
Tynaarlo	54.183	17.994	72.177	70.041	2.136
Westerveld	62.853	26.662	89.515	86.641	2.874
Totaal	931.954	311.582	1.243.536	1.205.181	38.355